

Hans Brans

Wederwaardigheden van Jonathan Waifisch

verhalen

De hospitaalhoer

Niet kunnen praten is zelfs voor een solitair levend iemand als Jonathan een zware beproeving. Het ergste is niet eens dat je je moet uitdrukken in hulpeloze gebarentaal en met haastige krabbels op kattebelletjes. Met dat gestuntel in het onvermijdelijke sociale verkeer valt nog te leven en zo gauw je duidelijk maakt dat je in de letterlijke betekenis van het woord stom bent kun je rekenen op de overdaad aan begrip.

Veel erger is dat verlamme besef dat je opgesloten zit in je eigen lichaam, dat je niet hartgrondig kunt vloeken, het niet uit kunt schreeuwen, niet kunt zingen of fluiten – al zijn dat uitingen waar Jonathan Waifisch zich zelden aan bezondigt. Eenzaamheid is niet zelden een zoet genot, een voorwaarde zelfs om te kunnen overleven. Maar dan wel graag met de mogelijkheid om af en toe uit je cocon te stappen en een kroeg in te gaan. Is dat er niet, dan krijg je al gauw het gevoel of je in een afgesloten doos naar de bodem van de zee zakt. Wat te doen om die doodsangst te bezweren?

Met dergelijke gedachten worstelde Jonathan op de eerste dag dat hij in het ziekenhuis was opgenomen en ze hem in een bed hadden achtergelaten. Zijn huisarts had niet alleen een heftige ontsteking aan zijn stembanden geconstateerd, maar ook een plotseling gebrek aan rode bloedlichaampjes. Om die redenen had hij hem onmiddellijk laten opnemen in het ziekenhuis van de stad waar Jonathan pas sinds kort verbleef. Het was een complex van oude gebouwen van vale rode baksteen, de meesten niet hoger dan twee verdiepingen. Boven de ingang stond een Latijnse spreuk uitgehouwen in grijze zandsteen, met een woord dat Jonathan aan kiespijn deed denken. Hij was op eigen kracht, op de fiets, naar het ziekenhuis gekomen, maar na de nodige onderzoeken was hij zijn kleren kwijtgeraakt en had hij een bed toegewezen gekregen in zaal negen, een hoge ruimte met minstens twaalf bedden. Opeens was hij patiënt geworden. Opeens had hij zijn burgerrechten verspeeld, hoe vriendelijk en voorkomend men hem ook bejegende. Hij kreeg aankondigingen en instructies te horen waar niets tegen in te brengen viel. Net buiten gehoorsafstand discussieerden doktoren en hun assistenten op gedempte toon over de proeven waaraan ze hem hadden onderworpen of nog wilden onderwerpen. Aan het probleem met zijn stem werd geen aandacht besteed: dat zou vanzelf wel overgaan. De oorzaak van het deficit aan rode bloedlichaampjes was veel interessanter, omdat dat vooralsnog onverklaarbaar was. Men had een borstbeenpunctie uitgevoerd die meer duidelijkheid moest verschaffen waarom er in het merg geen rode bloedlichaampjes meer werden aangemaakt. Nu was het wachten op de uitslag van het laboratorium.

Nadat de heren hun uiteenlopende hypothesen met elkaar hadden uitgewisseld, gaf een van de doktoren een voor de leek bestemde samenvatting. Er waren twee opties. Eén: de aanmaak van rode bloedlichaampjes had het definitief begeven. Eén infectie was in theorie genoeg om hem te slopen, want zijn lichaam kon geen weerwerk meer leveren zodat binnen afzienbare tijd de dood zijn intrede zou doen. Verwoed vroeg Jonathan zich af hoe je in gebarentaal naar de lengte van 'afzienbaar' vraagt, maar de dokter was al begonnen aan optie twee. Het was ook mogelijk dat de aanmaak van rode bloedlichaampjes zomaar weer op gang kwam. In dat geval stond hij misschien binnen een paar dagen al weer buiten. Natuurlijk zou de aanmaak later weer opnieuw kunnen stoppen. Medicijnen waren hier niet tegen. Kortom, de marge die hij had tussen dood en leven, zo kwam het Jonathan voor, was die van een kettingroker die een vierbaans snelweg moest zien over te steken. Daarna vertrokken ze naar het volgende bed.

Jonathan voelde zich geen held met doodsverachting. De dood en hij waren geen vrienden. Het ontbrak hem ten ene malen aan de gelijkmoedige resignatie van een dikbuikige Boeddhist of van een Romeinse senator. Maar toen de dokteren en de verrijdbare, witte kamerschermen uit de zaal verdwenen waren en er een stil zonlicht door de hoge ramen scheen, boezemde de gedachte aan

de dood en aan doodgaan hem toch minder angst in dan hij verwacht had. Misschien was het idee nog te vaag. Misschien kwam het vannacht. Misschien had hij meer last van het minder ernstige, maar meer acute probleem van het verlies aan spraak. Rechts van hem lag een man hem met vragende ogen aan te kijken. 'Wat heb jij? Ze hebben mijn blinde darm weg gehaald.'

Jonathan knikte beleefd. Nou en? Waarom zou een darm moeten kunnen zien?

Links van hem lag een oude man zwaar ademend te slapen. Je kreeg het er benauwd van als je het zag. Op het bed schuin links tegenover hem zat een blozende jongeman met een onnozel gezicht hem stralend aan te staren – blij dat hij eindelijk kon zien wie er achter die witte gordijnen zat. Na angst is verveling de ergste ziekenhuiskwaal.

Jonathan staarde naar het afgebladderde plafond en probeerde zijn ademhaling onder controle te krijgen. Hij wilde niets met deze mensen te maken hebben, hij had ze niets te vertellen, hij was niet geïnteresseerd in hun verhalen en ellende. Hij kon niet eens zeggen, dat hij niets kon zeggen. Het liefst was hij hier weggerend, zonder kleren aan de straat op, naar buiten. Maar zonder kleren betekende ook zonder fietsleuteltje.

Hij probeerde te doen alsof hij sliep. Met zijn ogen dicht telde hij de ramen, de ruitjes in de ramen. En nog een keer. Het genot van de slaap is dat je niet daar hoeft te zijn, waar het lichaam is dat je in de steek laat. De onzekerheid had hem uitgeput.

Hij werd wakker door het geluid van een krijsende patiënte die hij eerst nog aanzag voor een personage in zijn dromen. Hij stond voor een kraam op een Middeleeuwse markt en werd door een hysterische marktvrouw voor rotte vis uitgescholden. Aan Jonathans vraag naar walvis kon zij niet voldoen, maar om een onverklaarbare reden vatte ze zijn wens op als een persoonlijke belediging. Alles had zij hem gegeven, alles wat hij maar wilde en wanneer hij het maar wilde en uiteindelijk vroeg hij het onmogelijke van haar, schreeuwde ze. Hij was een ondankbare hond die het verdiende om aan een harpoen te worden geregen, ingepekelde en in klein stukken gesneden. Iedereen staarde naar hem om te zien wat deze schoft had misdaan. Uit die woedende tirade van het overspannen viswif ontwaakte Jonathan pas door de moederlijke stem van een verpleegster die hem verzocht om wakker te worden. Ze had warm eten voor hem. Het was zes uur, het eind van de middag en het begin van de avond. TL-licht verdreef het laatste restje schemering. In een ziekenhuis is het dagelijks ritme even strikt als dat van eb en vloed.

Recht op in zijn bed gezeten tilde Jonathan het plastic deksel van zijn bord met aardappelen en sperziebonen. Eindelijk durfde hij de zaal in te zien waartoe hij veroordeeld was. Het bed tegenover dat van hem was die middag nog maagdelijk leeg, maar nu omringd door dezelfde witte kamerschermen die aan het eind van de ochtend om zijn bed hadden gestaan. Daar kwam het gekrijs vandaan. In de andere bedden was iedereen verdiept in zijn eigen bord. Te zien viel daar toch niets. Te horen des te meer. Verplegers en doktoren schoven met ingehouden haast achter het scherm vandaan of weer terug in de coulissen, als om een toneelbrand te blussen. Een van hen moest het vooral ontgelden.

'Blijf van me lijf, vieze kuttekop. Geteisem dat je d'r bent. Een trap in je kruis ken je krijgen as je me aanraak met die gore handjes. Ga je eigen wijf maar bepotelen, lelijke klapzak. Odeklonje stinkerd dat je d'r bent. Ik mot jouw gladde praatjes niet. Waag het is om me aan te raken of je krijgt een hengst voor je kanis. Kolerelijer met je kankerkop, de tyfus ken je krijgen.'

De woordenvloed was onstuitbaar, met een schelle hoge stem die af en toe gierend naar adem hapte, omdat ze haar eigen tempo niet kon bijbenen. In de intervallen hoorde je een koor van stemmen die professionele nou-nou-nou geluiden produceerden. Jonathan zag een dokter achter het scherm komen om discreet een zuster te instrueren. Vlug haastte ze zich weg om even later terug te keren met een bakje en een injectiespuit. Na een minuut of vijf won het kalmerende

gemompel van de medische stand het pleit. De uitslaande brand was gesmoord. De hele zaal was toe aan een dutje. Het duurde nog ruim een half uur voordat twee broeders met een neutraal gezicht de laatste kamerschermen wegrolden. Alle sporen waren verwijderd. Jonathan lag nu op de eerste rij. Op het volume dat het slachtoffer aan de overkant kon produceren was hij in zijn toestand wel even afgunstig geweest, maar meer was er niet om te benijden. Hij keek tegen twee neusgaten aan met daarboven een warrig plukje dun, grijs haar. Onder de dunne witte deken tekende zich een schriel vogellijfje af dat er bij lag alsof het al was opgebaard. Alleen de neusvleugels bewogen onrustig op en neer alsof iedere ademtocht zich wilde haasten om niet de laatste te hoeven zijn.

Ecce homo. Jonathan moest denken aan zijn grootmoeder, enkele dagen voordat zij haar laatste adem uitblies. Haar hele lange leven had ze in hetzelfde stadje gewoond, gewerkt en rondgescharreld, maar toen de dood op haar broze schedel klopte was er geen plek meer in het plaatselijke ziekenhuis en werd ze overgebracht naar een sterfhuis in een vreemde plaats. Zijn vader nam hem er mee naar toe, zwigend trein uit en bus in – totdat ze een treurig zaaltje betraden in een avondse villa waar zij eenzaam en alleen lag te hijgen, precies zoals de oude vrouw nu tegenover hem. Hij vond zijn oma onherkenbaar en zij herkende hem al helemaal niet. Op de terugweg begon zijn vader eindelijk te praten en vertelde dingen die hij als jongen van twaalf moeilijk kon begrijpen. Dat zijn broers en zusters hun moeder lieten stikken, dat ze alleen uit waren op het beetje geld dat grootmoeder binnenkort zou nalaten. Dat hij de enige was die naar haar omkeek, maar toch niet kon verhinderen dat ze weldra alleen dood zou gaan, daar op dat zaaltje, zonder dat er iemand bij was om haar over de drempel te helpen. Zijn vader sprak zacht en ingehouden, maar met een boze ondertoon. Het sprak niet om iets uit te leggen, maar om zich te beklagen tegen een wereld vol onrecht. En misschien ook wel om het verdriet te verjagen dat hij niet kon toestaan. Terwijl Johnathan op de heenweg nog met een zekere trots vervuld was dat hij samen met zijn vader een belangwekkende missie ging ondernemen, voelde hij op de terugweg dat de eenzaamheid die zijn onherkenbare grootmoeder had omringd nu om zijn vader hing en daardoor ook om hem.

Waarom komt de slaap niet als je hem zo nodig hebt? De lichten waren al lang gedoofd, over de beddenrijen hing een zware stilte, waarin ieder futiele geluidje – een zucht, rokkengeruis, misschien ergens het geschuifel van een muis – oorverdovend werd uitvergroot. Uit de ramen scheen zwart licht. Het gesuis in Jonathans oren was van een ruimteschip dat zich zacht glijdend met onmetelijke snelheid van de aarde af bewoog. Moest hij het knopje indrukken voor de nachtzuster en vragen om een slaaptablet? Zou hij zijn horloge zoeken, houvast voor de vormeloze tijd? Hoeveel tijd van leven had hij nog?

Niet denken, niet vragen. Hij tuurde in het halfdonker naar het bed tegenover hem. Steeds bewoog er ergens wel wat, maar daar bleef het roerloos. Was ze er nog wel, het raadsel van zaal negen?

Weer werd Jonathan wakker in een droom die zich vermengd had met de buitenwereld. Nu was het het gekabbel van een beekje in een bos waar de takken kraakten onder zijn voorzichtige voetstappen. Hij vroeg zich af of hij verdwaald was. Misschien moest hij schreeuwen, zodat ze hem zouden vinden. Hij stond stil om te luisteren. Het gemurmel ging over in een stem die fluisterde, zich verkneukelde, samenzweerderig sprak, met kleine, giechelende uithalen. Zij was het. Nu was de rest van de zaal doodstil. Hoe laat was het?

Hij luisterde of hij wat kon verstaan. Het waren lieve geluidjes in haar slaap, complimentjes, bedankjes, loftuitinkjes, kleine aanmaningen, afgewisseld met de verrassingskreetjes die horen bij onverwachte cadeautjes. Het klonk als een moeder op een verjaardagspartijtje, maar dan ineens

ook weer als één van de kinderen. 'Kijk mama!'

Maar iets klopte er niet. Het klonk te lief, te gekunsteld, als een slecht geacteerde kerstfilm. Jonathan was de stille, om niet te zeggen stomme, getuige bij een film zonder beeld. Hij keek in haar hoofd en hoorde een pandemonium dat hij niet begreep. Iemand horen praten in zijn slaap heeft iets ongepasts. Een ziel is geen openbare attractie waar anderen zomaar in mogen rond wandelen.

Hij hoorde hoe er pijnlijke stiltes vielen in haar koeterwaals. Feestelijkheid en dankbaarheid maakte plaats voor verwijten en oud zeer. 'Zie je wel', rijp ze nijdig. Iemand had iets verkeerd gedaan, het feestje viel in het water. Vader, of een ander heerschap, deelde klappen uit en het 'au-au' gekerm klonk nu zo luid dat enkelen wakker werden. Het feestvarken liet zich ondertussen niet lijdzaam naar de slachtbank leiden. Het sloeg terug, begon te schelden en het schelden werd weer krijsen. Nu luisterde de hele zaal ontgaan mee naar een orkaan van boosheid, waarin onderwijzers, ambtenaren, agenten, klanten, pooiers, minnaars, burens en toevallige voorbijgangers het moesten ontgelden. De wachzuster gleed met volle zeilen tussen de bedden door om mevrouw wakker te maken, maar zelfs toen die rechtop in haar bed zat ging de scheldkanonnade op volle kracht verder. Ieder verschil tussen onder- en bovenwereld was bij haar al lang geleden weggevaagd. Weer spoedde de zuster zich weg om terug te keren met de spuit. Tijd voor hulp troepen of schermen was er niet. Rechtop zat ze in haar bed, een doodskopvogel in een te wijd nachthemd, het haar een pluizige ragebol waar een schedel met gele en bruine vlekken doorheen schemerde, twee donkere holtes waar haar ogen zaten.

'Dief! Vieze, vuile, gore dief! Alles heb je van me gestolen! Geef terug, of ik steek een mes in je pens.'

Haar blik boorde zich in Jonathans ogen, maar zonder hem te zien. Van het spuitje merkte ze niets. Haar mond boven de dunne kin bevroor tot een grimas, niet eens onvriendelijk. Hij moest denken aan een tante die hem als kleuter angst in boezemde door de priemende blik waarmee ze het bedankje voor haar verjaardagscadeau afdwong, terwijl haar mond iets anders zei.

Nog voor de storm helemaal geluwd was liep de zuster op haar zacht piepende zolen in het halfduister de andere bedden stuk voor stuk langs om de nachtrust weer in het gareel te krijgen. Jonathan knikte dankbaar bij het aanbod van een pilletje. Terwijl hij eindelijk wegzonk in een afgedwongen slaap bleef de echo hem achtervolgen: *'Dief, dief. Jij hebt mijn leven gestolen.'*

Bij het ontbijt om half acht deden de bedlegerigen hun best om wakker te lijken. In zichzelf gekeerd zaten ze rechtop in hun bed, met het vaste voornemen de slaap terug te halen zodra de laatste broodkrumels waren weg geveegd. Alleen rond het bed van de 'hospitaal hoer' – zoals Jonathans buurman aan zijn rechterkant haar had gedoopt – stonden alweer die witte kamerschermen. Op schelle toon hoorde men haar verordonneren dat ze nog niet weg mochten. Pas als zij het zei. Hoe onverbiddelijk de regels ook waren, het personeel koos nu maar even eieren voor zijn geld. Liever dat, dan dat ze de boel wederom op stelten zou zetten.

Jonathan werd wakker geworden met het beklemmende besef dat hij nog steeds geen woord kon uitbrengen. En dan was er nog het uitgestelde vonnis over die bloedlichaampjes dat als een zwaard van Damocles boven zijn hoofd hing. Hoe lang nog? Hoe moest hij deze dag door komen? Deze hulpeloze afhankelijkheid verdragen? Bijna onderdanig slopen de ziekenverzorgeren tussen de bedden door om het ontbijt af te ruimen. Slechts een ding leek hem erger dan doodgaan in een ziekenhuis: leven in een ziekenhuis.

Nog voor de ochtendrituelen voltooid waren werden de kamerschermen aan de overkant terzijde geschoven voor een nieuwe voorstelling. Die mocht er zijn. Rechtop in haar bed, met de hoog

opgetaste kussens als een witte troon in haar rug, zat daar een klein maar stralend wezentje met de allure van een koningin-moeder, geschminkt als hoerenmadam. Het was alsof Lazarus was opgestaan. Een zwarte page-achtige pruik onttrok het grijze strohaar aan het gezicht. Grote, gouden oorhangers flankeerden twee met teveel rouge opgedirkte, ingevallen wangen op een geblancket fond en haar pruilmondje was kersenrood in een krans van kraaienpootjes. Haar stralende ogen waren zwaar en zwart opgemaakt, als een Franse chansonnière uit de jaren vijftig. Ook haar zijdezachte pyjama was glanzend zwart, met het goudgele stiksel van een fanfarekorps. Aan de arm van een gevierd schrijver zou ze bij de opening van het Boekenbal niet misstaan hebben. Opgewekt keek ze de wereld in terwijl ze knabbelde aan een beschuitje en nipte aan een kopje thee. Ondanks die zelfbewuste pose kreeg Jonathan niet de indruk dat ze in de gaten had dat ze nu in vol ornaat aan het gemene volk werd gepresenteerd. Misschien was ze, als ze eenmaal was opgetuigd, niet anders gewend. Misschien had ze uit ijdelheid of om zich ongewenste confrontaties te besparen haar bril achterwege gelaten. Met haar schelle, harde stem commandeerde ze het personeel, dat daar evenwel nauwelijks op reageerde. Tegenover de mannelijke verplegers ging dat gepaard met veel gefleem.

'Toe schat van me, wees eens even een heer'.

'Wat heb jij een leuk pakje aan! Heb je dat voor mij aangetrokken?'

'Dag lekker ding. Heb je plannen voor vanavond?'

Het vrouwelijk personeel kon daarentegen in haar ogen niets goeds doen.

'Opzouten trut, ik hoef die troep niet.'

'Waar zie je me voor aan, slettebak?'

'Ga jij ergens anders de baan op, kutstuk'.

Haar houding en haar taal waren zo grotesk dat het noch de verpleegsters noch de verplegers al te veel moeite kostte om in de plooi te blijven en toch met de nodige voorzichtigheid en gewiektheid dat te doen wat nu eenmaal moest gebeuren.

Met geen van de patiënten had ze enig contact. Die waren kennelijk te ver weg. Dat stelde Jonathan in staat om ongehinderd ieder detail van haar bizarre verschijning in zich op te nemen en ondertussen te speculeren over het verleden van de vrouw, haar jeugd, haar leven – dat wil zeggen: haar minnaars, haar pooiers, haar klanten. Het leidde hem in ieder geval af van zijn eigen zorgen.

In de loop van de middag arriveerde er een dokter op de zaal met in zijn gevolg een viertal assistenten. Jonathan vermoedde tenminste dat ze nog maar net tot het gilde waren toegelaten, omdat twee van hen zelfs hun witte jas nog dicht geknoopt hadden. De hoogleraar – het was hier een academisch ziekenhuis – droeg zijn kin hoog en had de trage oogopslag van een maarschalk die als enige het hele veld overziet. Bij Jonathans bed reikte iemand hem de kaart aan het voeteneinde aan. Gespannen probeerden Jonathan en de assistenten iets van zijn gezicht af te lezen, maar na de woorden 'Uitslag?' 'Morgen' volgde alleen een minzaam knikje naar de cliënt in kwestie. Hij wist het gewoon niet. Ze hadden geen idee.

Nadat de rij aan zijn kant was afgewerkt, ondernam de karavaan de terugtocht langs de overkant. Nieuwsgierig wachtte Jonathan het moment af dat ze het bed van de wispelturige koningin-moeder van het nachtleven zouden bereiken. Die had pas iets in de gaten toen het communiqué over haar toestand al in volle gang was. Onmiddellijk kroop ze als een klein, bedreigd meisje onder de dekens, waarbij de pruik op het hoofdkussen achterbleef. Toen die donkere oogkassen weer boven de lakens uitkwamen probeert de hoogleraar haar gerust te stellen met een vaderlijk uitgestoken hand. Dat had een volkomen averechts effect. Als een hond die het niet vertrouwt beet ze in in de hand, die met een rauwe kreet werd terug getrokken. Geschrokken schoten de

leerlingen hun meester te hulp, maar daardoor voelde de patiënte zich alleen maar meer bedreigd. Wild begon ze om zich heen te slaan en te krijsen als een dier dat door een troep wolven wordt omsingeld. En voor de derde keer in een etmaal zagen de bewoners van zaal negen dat de voorstelling voortijdig werd afgelast: schermen kwamen aangerold, de spuit werd in stelling gebracht en de orde hersteld. Nog voor de rust geheel was weer gekeerd hoorde Jonathan de professor tegen een van zijn hulpjes zeggen:

'Dat mens hoort hier niet. Ze is volkomen dement. Ik wil dat ze morgen wordt overgeplaatst. Dit soort toestanden kunnen we hier niet hebben.'

In de loop van de dag raakte ze wat uitgeblust. Nieuwe scènes bleven achterwege. Haar pruik en haar sierraden hingen wat ordeloos om haar treurige hoofdje, haar lipstick en rouge waren uitgelopen alsof ze in de vroege uurtjes terug kwam van een woest, maar teleurstellend feestje. Een Edith Piaf in haar nadagen. Dankzij de speelse vertroetelingen van verpleger Mark, een knappe, slanke jongeman die zij beschouwde als haar favoriete aanbieder (hoewel diens seksuele voorkeur weinig te raden overliet), werd het decorum in de namiddag in volle luister hersteld. Bij de thee zat ze in haar bed alsof ze zweefde in een draagstoel die door zes zwarte slaven werd gedragen.

Het viel Jonathan op dat geen van de andere ongelukkigen haar bizarre persoonlijkheid bespotten of denigrerende opmerkingen over haar maakte, zelfs niet de buurman met de verdwenen blinde darm. Iedereen zat dan wel in hetzelfde schuitje, maar iedereen had ook genoeg aan zijn eigen lot. Wat een bed verder gebeurde was een tv-programma dat je liever uit zette.

De tweede nacht in het ziekenhuis kon Jonathan Waifisch opnieuw de slaap niet vatten. Hij piekerde over het oordeel dat hem morgen te wachten stond. Hij verloor zich in het verzinnen van grafschriften en laatste woorden en stelde zich in het donker voor hoe het is om in een kist te liggen. Tot hij zich begon te ergeren aan zijn eigen zelfmedelijden.

Toen iedereen sliep sloop hij zijn bed uit en keek door het hoge raam naar de wereld daarbuiten. Wolken dreven voorbij zodat de maan de zaal traag in wisselende lichte en donkere vlekken verdeelde. Van de grote, echte wereld was weinig te zien. Van één hoog keek hij neer op een ziekenhuisplantsoentje met coniferen en lege parkeervakken. Zelfs het verkeersgedruis van de stad drong hier niet door. Hij wachtte op het geschreeuw van nachtelijke kroeglopers, een toeterende taxi, wat dan ook. Een eeuwigheid geleden was hij van zijn fiets geplukt en in deze capsule geplaatst. Zijn vorige leven waren foto's uit het album van een ander.

In die melancholieke stemming met zijn bitter-zoete troost hoorde hij opeens een geluid dat er eerder niet was. Kwam het van buiten? Was het gehuil, gesnik? Hij draaide zich om, hier ergens uit de ziekenzaal steeg het op. Hij staarde naar het bed tegenover het zijne. Er zal toch niet weer zo'n toestand op komst zijn als de afgelopen nacht? Morgen wordt ze over geplaatst. Gespannen wachtte hij, met zijn blote voeten op het koele zeil, in het midden van een zaal vol vreemde, slapende mensen. Het snikken stopte. Hij hield zijn adem in. Daar begon het weer.

Het ene moment klonk het als het gehuil van een peuter, dan weer als het gekerm van een geslagen hond en weer een moment later als iemand die klappen wil ontwijken. Jonathan overwoog om de nachtzuster te waarschuwen. Hij deed het niet. De overgang naar de woeste, agressieve fase van de avond daarvoor bleef uit. Misschien hadden ze haar extra medicijnen toegediend, maar alle oprispingen uit dat getroebleerde binnenste werden er niet mee gedempt. Starend in de schemer vroeg hij zich af uit welk verleden die stemmen kwamen. Was ze als kind misbruikt of geslagen? Liep ze later tegen een souteneur aan die de plek van haar vader innam? Of was die vader juist te vroeg uit haar leven verdwenen? Werd ze gedwongen om de hoer te spelen?

Of was gewoon van het een het ander gekomen, zoals bij de meesten mensen die menen dat ze hun lot in eigen handen hebben. En dan dat komediantengedrag, die poses en onvoorspelbare rolwisselingen. Welk verdedigingsmechanisme ging daar achter schuil? Speelde hij zelf ook zo'n spel?

Zijn koude voeten maakten zijn lijf wakker en joeg een spoor van gissingen naar zijn hoofd. Zo stonden in deze nachtelijke oase van rust en reinheid twee wasmachines hun innerlijke chaos rond te pompen, een van haar en een van hem.

Bij het hoofdeinde keek hij op haar neer. Hij schrok van haar wijd open ogen, maar het was niet duidelijk of ze hem wel zag. Voorzichtig kwam hij dichterbij.

'Eventjes, maar meneer, heel eventjes maar. Ik ben lief, ik ben lief.'

Plotseling schoot haar knokige hand onder de dekens vandaan en greep ze Jonathan beet bij zijn rechterpols.

'Mark moet mij helpen. Ga weg trut. Mark is van mij.'

Jonathans eerste reactie was om zijn hand terug te trekken, maar dat stond ze niet toe. Hij opende zijn mond om haar geruststellende woordjes toe te fluisteren, zoals hij eerder de verplegers en verpleegster had zien doen, maar realiseerde zich dat hij geen stem had. En wat had hij moeten zeggen?

'Bij me blijven! Niet weg gaan. Niet weg gaan. Blijf je bij mij?'

Hij was bang dat haar stemming zo maar weer kon omslaan, van woede naar angst, of van onderdanigheid naar razernij, zoals dat eerder gebeurd was met alle gevolgen van dien. Maar er gebeurde niets, ze leek rustig, maar nog steeds bang. Hij moest iets doen, iets laten blijken dat haar vertrouwen gaf. Zonder woorden. Hij probeerde zijn hand niet langer terug te trekken. Ze hield hem nog steeds krampachtig vast, maar hij probeerde er uit alle macht iets in te leggen waarmee hij wilde zeggen: hij is van jou, je mag hem gebruiken. Langzaam verslakte haar greep en hij trok zijn hand niet terug. Dat had hij beloofd.

Met zijn linkerhand veegde hij de grijze sprieten van haar voorhoofd en streek zacht langs haar perkamenten wang. Hij probeerde te praten met zijn vingers door haar huid. Hij moest een verward kind gerust te stellen, troosten.

'Mark lief, lieve Mark. Zal ik je verwennen? Kom maar, kruip naar in m'n bedje. Ik zal heel zacht zijn. Ben jij ook zacht?'

Jezus, waar ging dit heen? Hij wist dat hij dit niet doen moest, maar hij kon haar nu niet in de steek laten. Hij had niet de professionele handigheid van Mark en in de nacht vloeit alles in elkaar over. Met kloppend hart sloeg hij het laken op en ging naast haar liggen. Ze voelde het en pakte zijn hand steviger vast, nu niet uit angst maar uit blijdschap. Hij voelde het aan haar lichaam dat doorschijnend was in het donker, weerloos en hoekig als de botjes onder de veren van een dode mus. Maar een beetje leven zat er nog steeds in. Ze ademde hees en onregelmatig, bijna opgewonden. Maar van gespeelde hoerigheid was nu geen sprake meer. Eerder de flauwe blijdschap van een kind dat moe gespeeld is. Moeizaam pakte ze met twee handen zijn slap gehouden rechterhand beet en een moment later voelde hij zijn duim in haar weke mond. Ze zoog er zachtjes aan, op het ritme van haar ademhaling en ze kreunde haast onhoorbaar. Jonathan onderdrukte iedere gedachte over de situatie waarin hij zich bevond en bewoog zachtjes mee op het ritme van haar ademhaling en het zuigen op zijn duim. Hij wiegde een peuter in slaap en als het eenmaal zo ver was zou hij zich het bed uit laten glijden om terug te keren naar zijn eigen bed. Maar het duurde en het duurde. Zij bewoog mee op zijn ritme en hij op dat van haar. De een zuigend in zalige onwetendheid en de ander ontspannen mee bewegend in stille paniek. Want ineens realiseerde Jonathan zich dat de ritmisch piepende vering van het bed bij mogelijke toehoorders heel andere associaties kon opwekken. Zeker als ze vermoedden dat het uit dit bed

kwam. Hij spitste zijn oren om te horen of hij de zolen van de nachtzuster kon horen naderen. Of een ander geluid van lakens of zieke longen. Maar boven het bonzen van zijn hart in zijn keel was geen enkel geluid te horen. Heel, heel langzaam probeerde hij de wiegende bewegingen af te remmen, maar dat liet het eigenwijze mensje niet toe. Het zuigen op zijn duim ging gelijk op met de hijgerige, moeizame ademhaling door haar neus. Jonathan moest ineens denken aan een hondje dat hij als jongetje bevrijdt had uit het prikkeldraad waarin het zat verstrikt. Hoe het blij en angstig wegrende toen het eenmaal los was en pas meters verder even omkeek met een blik waaruit verwondering en dankbaarheid sprak. Hij had het nooit meer terug gezien.

Eindelijk nam het wiegen af. Ze zuchtte nog een keer en toen voelde Jonathan dat hij niet meer mee hoefde te bewegen. Nog een tijdje streelde hij haar voorhoofd, maar toen hij er zeker van was dat ze sliep vond hij het tijd om te gaan.

Dat ging toch niet zo makkelijk. Hij probeerde zijn duim uit haar mond te trekken, maar dat ging zomaar niet. Met twee handen hield ze zijn rechterarm vast en hoewel de greep van haar handen niet stevig was wilde hij haar onder geen enkel beding wakker maken. Vooral geen nieuwe uitbarstingen. Dus besloot hij nog een tijdje te wachten. Opnieuw streelde hij haar voorhoofd, streek de dunne haren weg uit haar gezicht en opnieuw probeerde hij zich voor te stellen hoe het leven eruit zag dat haar zo gekweld had. En opnieuw besloot de slaap hem zonder dat hij het in de gaten had.

Toen om half acht de klapdeuren opengingen om de nieuwe dag aan te kondigen, schrok Jonathan meteen klaar wakker. Hij verroerde zich niet en wachtte op een moment dat het weer even stil werd. Hij tilde zijn hoofd op en stelde vast dat de zuster die een kar naar binnen had gereden weer de gang op was. Als een aal trok hij zijn rechterarm terug en liet zich uit het bed glijden. Vlug keek hij rond om zich er van te vergewissen dat niemand hem zag en vluchtte terug in zijn eigen bed. Hij trok de dekens over zich heen en rolde zich op in een schijn-dode winterslaap.

Het ochtendritueel was al bijna over gegaan in het ontbijtritueel toen een van de verpleegsters voor de tweede keer bij het bed tegen over hem kwam.

'Mevrouw Van der Putten, wakker worden. Mevrouw Van der Putten?'

Ze schudde zachtjes aan het lichaam en het volgende moment liep ze weg in een haastige pas waar niet veel noodzaak meer voor was. De kamerschermen kwamen weer naar voren. Geschrokken drong het eindelijk – 'maar toch nog onverwacht' – tot Jonathan door dat ze dood was. Maar wanneer precies? En wat was zijn rol daarin geweest?

De procedures achter de witte schermen duurde een goed deel van de ochtend. Jonathan was moe van een doorwaakte nacht en toen hij bijkwam van een hazenslaapje waren de schermen verdwenen en was het bed even maagdelijk als toen hij voor het eerst in dat van hem klom. Het was zonnig en stil in zaal negen. De uitslag van zijn onderzoek kwam vanmiddag pas. Hij trok een paar sokken aan en ging in zijn pyjama voor het raam staan waar hij die nacht ook voor had staan peinzen. Mijn god wat ging de tijd langzaam. Een lijkwagen schoof het terrein op en hield voor de deur stil. De achterklep ging open.

'U bent uit bed' zei de verpleegster die rond kwam met de koffie-en-thee-kar.

'Ja' zei Jonathan.

'En u bent weer bij stem.'

Jonathan knikte. Daar ging ze.

